

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІІН

О.А. Улицький

« 20 »

20 20 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНИХ ТА ІНШИХ ПРИРОДНИХ
РЕСУРСІВ**

Підготування магістрів
у галузі знань 19 – архітектура і будівництво
спеціальності – 193 – геодезія та землеустрій

Навчальна програма навчальної дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» для здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 193 – геодезія та землеустрій / освітньо-професійною програмою «Землеустрій та адміністрування землекористування».

Розробники: Шевченко Р.Ю., к.г.н., Бутрим О.В., д.е.н., с.н.с.

_____

Програму рекомендовано на засіданні кафедри екологічного моніторингу, геоінформаційних та аерокосмічних технологій

Протокол № 9 від 20.07.2020 р.

В.о. завідувача випускової кафедри _____ Шевченко Р.Ю.

ПОГОДЖЕНО

Директор ННІ екологічної безпеки та управління

«20» 07 2020 р. О.А.Улицький

Програму схвалено на засіданні Вченої ради Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Протокол 4-20 від 27.10.2020 р.).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань 19 – архітектура та будівництво (шифр і назва)		
	Напрямок підготовки 193 – <u>геодезія та землеустрій</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>геодезія та землеустрій</u> Освітньо-професійна програма: <u>Оцінка земельних та інших природних ресурсів</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		-	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		-	2-й
Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних (лекції та практичні роботи) – 20 в т.ч. індивідуальної роботи - 0, самостійної роботи - 69	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u>	Лекції	
		-	17 год.
		Практичні, семінарські	
		-	34 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Індивідуальна робота	
		-	-
Самостійна робота			
-	69 год.		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання – 20/85

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» є: формування системи знань і вмій з аналізу та вивчення стану інституціонального забезпечення раціонального природокористування та організаційно-правових і методичних аспектів оцінки земельних та інших природних ресурсів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» є навчити майбутніх фахівців застосовувати набуті загальнотеоретичні знання при формуванні інформаційної бази кадастрів земельних та інших природних ресурсів, організації та методики оцінки земельних та інших природних ресурсів на практиці у своїй подальшій землевпорядній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні підходи до формування оцінки земельних та інших природних ресурсів, принципи та проблеми формування сучасної оцінки природних ресурсів;

- поняття «оцінка» в аспекті її застосування в землегосподарській діяльності;

- класифікації земельних та інших природних ресурсів (здійснюючи розподіл земель за категоріями, держава здійснює вплив на земельні відносини управляючи використанням та охороною земель), які лежать в основі концепцій оцінок природних ресурсів;

- чинне законодавство та нормативно-правову базу щодо нормативної грошової оцінки земельних ресурсів, економічної, рентної та комплексної оцінки земельних та інших природних ресурсів;

- базові принципи формування інформаційної бази кадастрів земельних, водних, лісових, мінерально-сировинних ресурсів та кадастру ресурсів природно-заповідного фонду;

- основні концепції оцінки природних ресурсів: витратну, результативну, рентну і концепцію безкоштовності, а також абсолютну та порівняльну економічні оцінки надр, водних, земельних та лісових ресурсів.

вміти:

- аналізувати вихідні дані інформаційної бази кадастрів земельних та інших природних ресурсів щодо оцінки вичерпності ресурсів з подальшим ефективним їх використанням та вартості об'єкта оцінки, так як в умовах ринкової економіки ресурси набувають статусу товару.

- застосовувати методи щодо оцінки земельних та інших природних ресурсів і за відповідними методиками проводити оцінку земельних, лісових, водних тощо ресурсів та визначати тенденції їх змін.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин / 3,5 кредити ECTS.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I

Змістовий модуль 1.

Теоретичні підходи до формування оцінки земельних та інших природних ресурсів

Тема 1. Поняття оцінки земельних та інших природних ресурсів, базові положення

Мета та основні завдання дисципліни. Поняття «оцінка». Принципи оцінки земельних та інших природних ресурсів. Загальна характеристика земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів в Україні. Класифікація земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів. Основні концепції оцінки земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів. Проблеми сучасної оцінки земельних та інших природних ресурсів.

Тема 2. Основні засади оцінки земельно-ресурсного потенціалу країни.

Поняття, сутність економічної оцінки природних ресурсів. Функції та види економічної оцінки природних ресурсів. Критерії економічної оцінки природних ресурсів. Економічна оцінка надр. Економічна оцінка водних ресурсів. Економічна оцінка лісових ресурсів. Економічна оцінка земельних ресурсів.

Змістовий модуль 2

Інституціональне забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів

Тема 3. Основи інституціонального забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів

Нормативно-правові акти щодо раціонального використання земельних та інших природних ресурсів. Законодавче забезпечення нормативної грошової оцінки земельних ресурсів, економічної оцінки земельних та інших природних ресурсів, рентної оцінки земельних та інших природних ресурсів та комплексної оцінки земельних та інших природних ресурсів. Реалізація державної політики у галузі регулювання раціонального використання земельних та інших природних ресурсів.

Тема 4. Формування засад інституціонального забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів в ринкових умовах

Реформування відносин власності на землю та інші природні ресурси, як основа формування інституціоналізації в природокористуванні. Основні інституції та інститути у сфері природокористування. Інституції та інститути у сфері природокористування їх функції та завдання в ринкових умовах.

Формування інформаційної бази кадастрів земельних та інших природних ресурсів. Кадастр земельних ресурсів. Внесення даних з оцінки

земель до державного земельного кадастру. Державна експертиза технічної документації з оцінки земель. Затвердження технічної документації з оцінки земель. Надання консалтингових послуг з оцінки земель.

Кадастр водних, лісових та інших природних ресурсів. Кадастр ресурсів природно-заповідного фонду. Кадастр мінерально-сировинних ресурсів.

Модуль II

Змістовий модуль 3

Методичне забезпечення оцінки земельних та інших природних ресурсів

Тема 5. Економічна оцінка земельних та інших природних ресурсів

Поняття «оцінки» земель та інших природних ресурсів. Бонітетна оцінка ґрунтів. Поняття економічної оцінки. Основні концепції оцінки природних ресурсів: витратна, результативна, рентна і концепція безкоштовності. Абсолютна та порівняльна економічні оцінки природних ресурсів. Економічна оцінка земельних ресурсів. Економічна оцінка водних ресурсів. Економічна оцінка лісових ресурсів. Економічна оцінка надр.

Поняття вартості земельної ділянки. Принцип дисконтування в грошовій оцінці земель. Земельна рента та її різновиди. Рентна оцінка земельних та інших природних ресурсів. Експертна грошова оцінка земель.

Комплексна оцінка земельних та інших природних ресурсів.

Тема 6. Нормативна грошова оцінка земельних ресурсів

Методика нормативної грошової оцінки земель за їх категоріями. Нормативно-грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Нормативно-грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів). Грошова оцінка земель населених пунктів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Заочна форма						Денна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср.	л		п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи оцінки земельних та інших природних ресурсів												
Тема 1. Поняття оцінки земельних та інших природних ресурсів, базові положення	12	1	-	-	-	10						
Тема 2. Основні засади оцінки земельно-ресурсного потенціалу країни	13	1	4	-	-	11						
Разом за змістовим	25	2	4	-	-	21						

модулем 1																			
Змістовий модуль 2. Інституціональне забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів																			
Тема 3. Основи інституціонального забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів	20	2	-	-	-	16													
Тема 4. Формування засад інституціонального забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів в ринкових умовах	25	2	2	5	-	16													
Разом за модулем 1	45	4	2	-	-	32													
Модуль 2																			
Змістовий модуль 3. Методичне забезпечення оцінки земельних та інших природних ресурсів																			
Тема 5. Економічна оцінка земельних та інших природних ресурсів	20	2	4	-	-	16													
Тема 6. Нормативна грошова оцінка земельних ресурсів	30	4	-	-	-	26													
Разом за модулем 2	50	4	4	-	-	32													
Всього годин	105	10	10	-	-	85													
ІНДЗ		-	-	-	-	-													
Всього годин	120	10	10	-	-	85													

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінка земельно-ресурсного потенціалу регіону країни (за вибором).	4
2	Економічна оцінка водних природних ресурсів регіону країни (за вибором).	4
3	Економічна оцінка лісових природних ресурсів регіону країни (за вибором).	9
	Всього	17

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, і є

невід'ємною складовою процесу вивчення конкретної дисципліни. Її зміст визначений робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, картографічними і табличними матеріалами тощо. Зміст СРС з дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» складається з таких видів роботи:

- 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій);
- 2) виконання завдань самостійної роботи у виді реферату;
- 3) самостійне опрацювання матеріалу навчальної дисципліни, запропонованого викладачем, згідно з навчально-тематичним планом.

При складанні плану самостійної роботи студента виходимо з загального обсягу годин, який відведений на самостійну роботу з дисципліни, видів самостійної роботи, що плануються для виконання студентом, загального тижневого бюджету часу студента, фізіологічно обґрунтованих норм навчального навантаження тощо.

Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>
1	Оцінка земельно-ресурсного потенціалу регіону країни (за вибором).	25
2	Економічна оцінка водних природних ресурсів регіону країни (за вибором).	25
3	Економічна оцінка лісових природних ресурсів регіону країни (за вибором).	19
	Всього	69

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Дисципліною передбачено такі основні форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів: лекції, практичні заняття, самостійна робота, залік.

В процесі викладання дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» найбільш часто застосовуються серед словесних методів навчання лекції, розповіді, бесіди і ін. при яких викладач пояснює навчальний матеріал, а студенти шляхом слухання, запам'ятовування і осмислення активно його сприймають і засвоюють.

Можливі декілька виглядів розповіді - розповідь-вступ, розповідь-викладання, розповідь-висновок. Мета першого - підготовка до сприймання нового навчального матеріалу, що може бути проведена іншими методами, наприклад, бесідою. Цей вигляд оповідання характеризується відносною стислістю, яскравістю, емоціональністю викладення, що дозволяє викликати інтерес до нової теми, порушити потребу в її активному засвоєнні.

Під час другого методу розкривається зміст нової теми, здійснюється виклад по певному логічному плану, що розвивається, в чіткій послідовності, з вичлененням головного, істотного, з застосуванням ілюстрацій і переконливих прикладів.

Розповідь-висновок звичайно проводиться в кінці заняття. Резюмуються головні думки, робиться висновки і узагальнення, даються завдання для подальшої самостійної роботи по цій темі.

В ході застосування методу розповідь використовуються такі методичні прийоми, як викладення інформації, активізація уваги, прийоми прискорення запам'ятовування (мнемонічні, асоціативні), логічні прийоми порівняння, виділення головного, резюмування, форми діалогу.

Особливістю наочних методів навчання є те, що вони обов'язково пропонуються в тій або іншій мірі, сполучаючись зі словесними методами. Тісний взаємозв'язок слова і наочності впливає з того, що діалектичний шлях пізнання об'єктивної реальності припускає застосування в єдності живого споглядання, абстрактного мислення і практики.

Практичні методи навчання охоплюють надто широкий діапазон різноманітних виглядів діяльності студентів. Під час використання практичних методів навчання застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети. До практичних методів відносяться також вправи, що виконуються студентами зі звуковідтворювальною апаратурою та комп'ютери.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль знань з дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» викладач здійснює за кредитно-модульною системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюють за 100-бальною шкалою.

Форми і методи контролю:

- 1) відвідування лекцій і робота на них;
- 2) практичні завдання у рамках самостійної роботи у вигляді реферату.
- 3) залік (див 8.1).

8.1. Питання до заліку

1. Особливості економічної оцінки природних ресурсів за О.О. Мінцом.
2. Особливості економічної оцінки природних ресурсів за А.К. Гофманом.
3. Основні методологічні принципи економічної оцінки природних ресурсів.
4. Основні функції економічної оцінки природних ресурсів.
5. Абсолютна економічна оцінка природних ресурсів.
6. Порівняльна економічна оцінка природних ресурсів.
7. Основні концепції оцінки природних ресурсів.
8. Витратна концепція оцінки природних ресурсів.
9. Результативна концепція оцінка природних ресурсів.

10. Рентна концепція оцінка природних ресурсів.
11. Економічна оцінка надр.
12. Основні концепції оцінки земельних ресурсів
13. Детальна геолого-економічна оцінка (гео-1) надр.
14. Попередня геолого-економічна оцінка (гео-2) надр.
15. Початкова геолого-економічна оцінка (гео-3) надр
16. Економічна оцінка водних ресурсів.
17. Водна рента.
18. Економічна оцінка лісових ресурсів.
19. Лісова рента.
20. Екологічна рента.
21. Бонітування ґрунтів.
22. Загальна економічна оцінка земель.
23. Часткова економічна оцінка земель.
24. Економічна оцінка земель населених пунктів.
25. Економічна оцінка земель сільськогосподарського призначення.
26. Економічна оцінка земель несільськогосподарського призначення.
27. Нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення.
28. Нормативна грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення.
29. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів.
30. Експертна грошова оцінка земель.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Засоби діагностики успішності навчання використовують для підсумкової експертизи знань. Вони базуються на технології стандартизованого тестового контролю. Згідно з рекомендаціями Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS) і наказом МОН України від 20.10.2004 р. № 812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» здійснюють поточний і підсумковий контроль знань і умінь студентів.

Поточний контроль проводиться під час виконання лабораторних завдань, самостійної роботи тощо.

Підсумковий контроль – під час складання заліку.

За виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню знань та умінь студентів з навчальної дисципліни (підготовка наочних посібників, ілюстративного матеріалу, методичної матеріалів тощо) рішенням кафедри студентіві може надаватися до 10% від загальної кількості умовних балів з навчальної дисципліни.

9.1. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Залік	Сума
Змістовий модуль	Змістовий модуль	Змістовий модуль		

№ 1	№ 2	№ 3		
20	20	30	30	100

9.2 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85 – 89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Економіка природокористування: підручник / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. - К.: Кондор, 2010. – 465 с.
2. Будзак В.М. Сільськогосподарське землекористування : проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / В.М. Будзак. – К. : Аграр Медіа Груп, 2011. – 299 с.
3. Будзак В.М. Несільськогосподарське землекористування : проблеми та пріоритети : монографія / В.М. Будзак. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – 396 с.
4. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування: монографія / Третяк А.М. – Львів: Сполум, 2011. – 520 с.
5. Будзак В.М., Будзак О.С. Стратегія раціонального використання земельно-ресурсного потенціалу / Будзак В.М., Будзак О.С. // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2012. – № 1–2. – С. 47–53
6. Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування: навч. посібник - К.:ТОВ ЦЗРУ, 2004. - 542с.

7. Будзяк В.М. Сільськогосподарське землекористування : (економіко-екологічні та управлінські аспекти) : монографія / В.М. Будзяк. – К.: Оріяни, 2006. – 385 с.

8. Борецько В.І. Економіка довкілля та природокористування: навч. посібник // В.І. Борецько. – Рівне: НУВГП, 2011. – 255 с.

9. Макарова Н.С. Економіка природокористування: навч. посібник // Н.С. Макарова, Л.Д. Гармідер, Л.В. Михальчук. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322 с.

10. Паламарчук М.М., Коренюк П.І. Економіка природокористування: Навч. посіб. – Запоріжжя: Дике поле, 2003. – 408с.

11. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: Навчальний підручник. – Львів: ІЗМН, 2010. - 402 с.

12. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування: навч. посібник. – 3-є вид, перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 592 с.

Додаткова

1. Третяк А. М. Зміна пріоритетів земельної реформи у зв'язку з удосконаленням економічних відносин власності на землю / А. М. Третяк // Вісник аграрної науки. - 2008. - № 2. - С. 5-10.

2. Земельний Кодекс України від 25.10. 2001 р., № 2768-III (зі змінами). – К.: ВВР, 2002, № 3-4. – С. 27.

3. Закон України «Про оцінку земель» в редакції від 28.06.15 р., № 1378-15.

4. Закон України «Про землеустрій» в редакції від 10.06.2017 р., № 858-15.

5. Закон України «Про охорону земель» від 19.06. 2003 р., № 962- IV (зі змінами). – К. : ВВР, 2003, № 39. – С. 349.

6. Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07. 2011 р., № 3613- IV (зі змінами). – К. : ВВР, 2012, № 8. – С.61.

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища України» від 25. 06. 1991 № 1264-XII (зі змінами). – К. : ВВР, 1991 р., № 41. – С. 546.

8. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06. 1992 р., № 2457- XII (зі змінами). – К. : ВВР, 1992, № 34. – С. 503.

9. Земельні відносини в Україні : законодавчі акти і нормативні документи / Держкомзем України. – К. : Урожай, 1998. – 816 с.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» від 16.11.2016 р., № 831. Зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 637 від 23.08.2017 р.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» від 23.11.2011 р., № 1278. (із змінами,

внесеними згідно з Постановами КМ від 23.05.2012 р., № 492 та від 25.03.2015 р., № 268).

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» від 23.03.1995 р., № 213 (в редакції від 31.08.2017 р.).

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок складення та затвердження індексних кадастрових карт (планів) і кадастрових планів земельних ділянок» від 8.12.2010 р., № 1117 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 94, ст. 3347).

14. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Порядок нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» від 22.08.2013 р., № 508, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12.09.2013 р., № 1573/24105.

15. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» від 25.11.2016 р., № 489.

16. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» від 23.05.2017 р., № 262

17. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Класифікації видів цільового призначення земель» від 23.07.2010 р., № 548, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 1.11.2010 р., № 1011/18306.

Інформаційні ресурси

1. <https://land.gov.ua/> (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру)
2. <https://agro.me.gov.ua/ua> (Міністерство аграрної політики та продовольства України)
3. <https://menr.gov.ua/> (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів)
4. Ecoportal.univ.kiev.ua (на сайті представлені матеріали екологічних конференцій, нарад, публікації, результати досліджень, освіта)
5. www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій “Альтер-Еко”)
6. www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)
7. www.unep.ch/ (Програма ООН з питань захисту довкілля – UnitedNationsEnvironmentProgram)
8. www.rada.kiev.ua (сайт Верховної Ради України)
9. www.dovkilia.kiev.ua (сайт екологічного проекту)
10. Ecoproduct.org.ua (сайт загальнонаціонального проекту “Екологічно чистий продукт”)
11. www.erriu.ukrtel.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)

12. www.ecology.org.ua (сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи)

13. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)

14. <http://www.eea.europa.eu/> (EEA – European Environment Agency)